

VI DYKKER MELLEML
TO KONTINENTER I
EN SIGTBARHED, DER
OVERSKRIDER 100
METER. IMPONERENDE
VULKANER KNEJSER
I HORISONTEN OG
FORLENER LANDSKABET
MED ET RØDLIGT
ILDSKÆR. I HAVET
OMKRING ØEN
FINDER MAN UNIKKE
HYDROTHERMISKE
SKORSTENE OG
FASCINERENDE
VRAG FRA ANDEN
VERDENSKRIG, DER
BARE VENTER PÅ AT
BLIVE UDFORSKET.
VELKOMMEN TIL
ISLAND!

Vores varevogn skrømmer ned ad vejen, der fører til hjertet af det tektoniske riftsystem, mens vores guide, David, fortæller myter om, hvordan nordboerne koloniserede hans hjemland for mere end tusind år siden. Vi er omgivet af vulkaner på begge sider og det intense landskab skærper vores sanser. Lange strimler af eviggrønne enge, gule og orange sumpområder og bække med klart lyseblåt vand passerer forbi mit vindue som om de, lige som os, var på vej til søen *Thingvallavatn*. Den er placeret to timers kørsel øst fra Islands hovedstad Reykjavik. Regnen og smeltevandet fra gletsjerne finder vej ud i dette bassin. Det meste kommer fra Islands næststørste gletsjer *Lángjökull*, og bliver filtreret gennem porøst basalt i hundrede år, før det vælder op gennem sprækkerne omkring søen. Derfor er vandet så rent og klart, at man kan drikke det, mens man dykker. Men der er en pris at betale på dette forunderlige sted – vi må leve med både luft- og vandtemperaturer på omkring to grader Celsius.

Via en bekvem trappe, stiger vi ned i Silfra, en af de mange sprækker i området, der er dannet af tektonisk aktivitet. *Silfra* betyder *sølvjomfruen*. Sprækken er sine steder ret smal og det dybeste punkt finder man på omkring 60 meter.

Jeg svømmer i verdens reneste vand langs en lodret væg af lavaklippe og ledes gennem labyrinter af buer, sprækker, kanaler og sadler. Over mit hoved danner overfladen et glinsende spejl. Første langt inde i dykket bliver jeg efterhånden mindet om det kolde vands begrænsende virkning.

Island

– LANDET AF ILD OG IS

En kort pause i den blege sommervand giver os snart varmen igen, og vi fortsætter med at dykke, denne gang i en lavvandede lagune. På bunden lige over det kridhvite sediment, får produktionen af bittesmå gasbobler kaskader af lysegrønne alger til at hoppe og danse i strømmen fra boblerne. Vi er snart tilbage i hovedsprækken og i Katedralen, som de lokale kalder den. De imponerende omgivelser får mig til at måbe. Her er jorden kløvet i to stykker af en energi, der stammer dybt nede fra undergrunden. Vi dykker mellem to kontinenter, lige i den midtatlantiske revne.

Jorden bevæger sig

Geologisk set er Island ganske ung med sine 20 millioner år. Det meste af landskabet er endnu ikke blevet eroderet, og Europas mest kraftfulde vandfald plasker ned fra store højder. Det er et af de geologisk set mest aktive steder i Europa, og øen er hjemsted for mere end 30 aktive vulkanske systemer.

Øen består af vulkansk klippe, der er dannet af den midtatlantiske højeryg. Denne bjergkæde strækker sig langs bunden af hele Atlanterhavet. Men der er tale om langt mere end bare en bjergkæde. Den er dannet af to tektoniske plader, der skubbes fra hinanden. I sprækken i midten presses varm magma op og krystalliserer på havbunden. Det meste af højeryggen ligger langt under havoverfladen. Men ved Island stikker hele molevitten op over vandet. Island er derfor placeret ovenpå et kraftcenter med en høj vulkansk energi. Faktisk er det samme fænomen, man finder på Hawaii.

Silfraspækken er dannet af jordens enorme tektoniske kræfter. Det klare smeltvand fra den nærliggende gletsjer er filtreret gennem en lavaslette.

Overalt i Island fornemmer man, at det er en ung ø, som hviler på en særdeles aktiv geologisk heksekeddel. Overalt ser man vandfald, gletsjere, lavasletter, gejser og isbjerge.

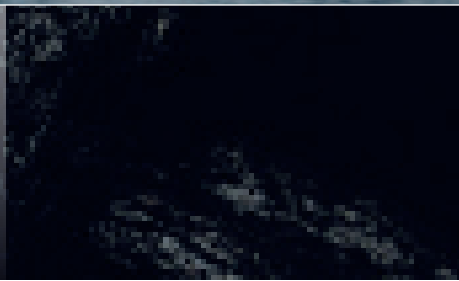
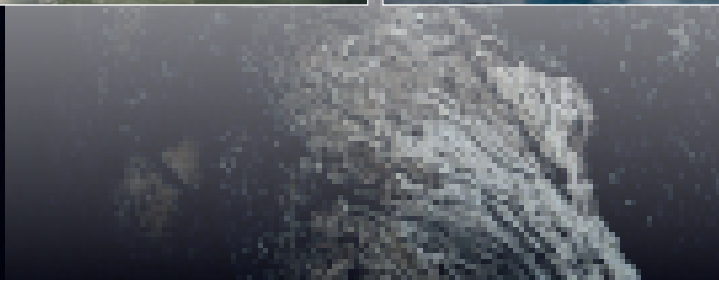
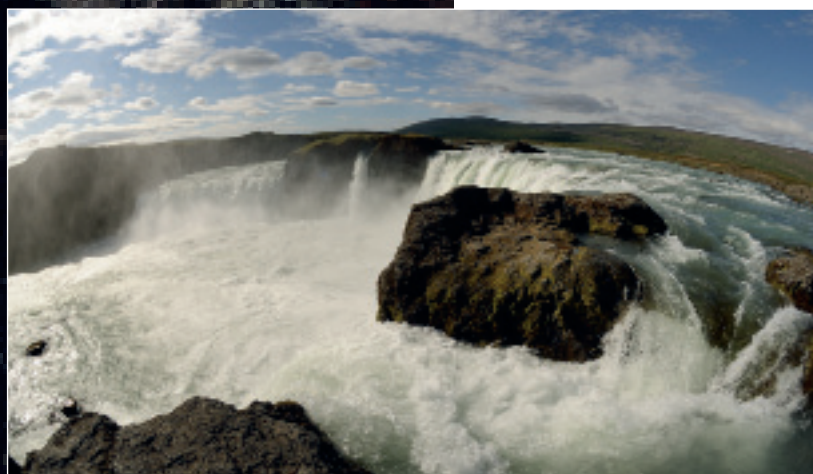
Appetit på eventyr

Sammen med vores guide David Sigurthorsson fra Dive.is, som er det største dykkercenter i Island, begynder vi vores ti-dages rejse rundt på øen. Dykning i Island er stille og roligt ved at blive en mere og mere populær aktivitet, men kun på få af stoppene på vores rundtur, er dykningen sat i system og der er ikke mange dykkercentre. Fx får vi flasker fyldt på en brandstation! Men det er skønt at være i naturens vold. En pludselig uforudset vulkansk aktivitet på andendagen tvinger os til at forlade kystvejen mod øst, og vi må fortsætte ad ikkebrolagte veje inde i landet, hvor det er nødvendigt at krydse floder. David må møjsommeligt navigere vores tungladte truck gennem vandet.

Når man rejser inde i landet, skifter landskaberne som siderne i en geologisk lærebog. Dyste månelandskaber, dækket af pimpsten og vulkanske klippestykker, gav her NASA et ideelt sted at træne deres astronauter i 60'erne. Så runder vi et hjørne og lige pludselig skærer floderne igennem et helt andet landskab med bakker og dale. Skabelsen af jorden antager mange forskellige og smukke former.

Men omvejen betyder ikke bare, at vi får set mere af de flotte landskaber inde i landet, den giver også David muligheden for at tage os med på en klatring i en ravine, der er dannet af en elv, som har skåret sig gennem jorden. Et vandfald har dannet bløde kurver i klippens fundament. Med reb og i tørdragter bevæger vi os ind i systemet. David har været her før, så han kender stedet, der mest minder om en hule. På vejen tilbage lader vi os føre af vandet. Der, hvor vi oprindeligt klatrede op, er der nu et frit fald tilbage. – *Er du sikker?* spørger jeg David, inden jeg hopper. – *Yes!*, svarer han.

Da aftenen falder på, ankommer vi langt om længe til sydøstkysten i Island. Her flyder øens største gletsjer Vatnajökull majestætisk ned ad bjergene og kælder isbjerge ud i en lavvandet lagune lige ved havet. Først når isbjergene smelter, kan de komme igennem den smalle passage, der leder ud i havet. Nogle af isbjergene er farvet sorte fra asken fra sidste års udbrud, hvilket afslører, at isbjergene endnu ikke er væltede. Sælerne vandrer op og ned ved siden af isen, og de kigger nysgerrigt på os, før de forsvinder ned i det mørke vand. Vi har stadig fire timers kørsel inden vores næste destination, og jeg mærker, at den lange omvej har udmattet mig. Bag i bilen falder jeg i dyb søvn. I morgen skal vi på vragedyk!

Der er ikke meget liv i Silfra, men tilgængæld er sigten formodentlig den bedste i verden - den nærmer sig i hvert fald den teoretiske grænse for horisontal sigtbarhed i vand.

Dyk ned i historien

Langs et tykt reb, der er dækket med muslinger, stiger jeg ned i fjorden Seyðisfjörður, der ligger foran en lille autentisk udseende fiskelandsby på det østlige Island. Fjorden ligger i en spektakulær U-formet dal, der er dannet af en gletsjer, som nu er trukket tilbage. På kanten af dalen ligger et tykt snedække, selv om det er sommer. Havvandet siges at være et par grader varmere end i Silfra, men kulden føles tydeligt når vi stiger ned i det mørke vand. *El Grillo* en 147 meter lang olietanker med en tonnage på 7000 ton. Konturerne dukker langsomt frem i lytens skær.

Det må have været koldt den februardag i 1944, da de engelske soldater stod langs rælingen og så til, mens de tyske tropper nærmede sig på himlen. *El Grillo* blev bygget i England i 1922 og lå placeret i denne naturlige havn under anden verdenskrig for at forsyne de allierede tropper med fuelolie. Skibet blev truffet alvorligt, men sank ikke lige med det samme. Man var dog bange for, at tyskerne ville vende tilbage, så man sænkede selv fartøjer samme dag. Lang tid efter krigen kunne olien bjærges og bruges som brændstof.

Vi laver to dyk på hende. Den dybeste del af skibet ligger på 45 meter og vraget når op til omkring 28 meter. Vi stiger ned og mødes af et metalskrog, dækket med svampe, pighuder og muslinger. På broen leder en smal korridor os rundt til en masse mindre rum. Vi passerer en trædør på vid gab og i et kort øjeblik kan jeg næsten håndgribeligt forestille mig, hvor latter har runger om bord på skibet.

Inde i kahytterne er der dog ikke meget at se og de kulsorte køjer understreget fornemmelsen af forladthed og tomhed. På trods af den begrænsede bundtid, får vi med dette dyk tilbage i Islands historie dette endnu en fantastisk oplevelse.

Den 55 meter høje *Strytan* er unik. Det er den eneste kendte hydrotermiske skorsten, der ligger på dykkebare dybder. Den såkaldte *white smoker* menes at være omkring 11.000 år gammel.

Fuld af energi

Fra Islands krigsvrag bevæger vi os videre til Öxarfjörður – kun 100 kilometer fra polarcirklen. Her i fortidslandskabet finder man en smal sprække kaldet Nisgja. Den forbinder en brakvandslagune med det nærliggende ocean. De uspolerede og sårbare omgivelser kommer rigtig frem i selve sprækken, der omtales som Silfras søster. Tykke mikrobiologiske tæpper, med en plastikagtig overflade dækker klipperne med et gennemsigt slør. Den blågrønne kulør forvrænger enhver fornemmelse af dybde og landskabet ser uendeligt ud. Men 15 minutter inde i dykket tvinges vi over en knivskarp sadel af basalt, der danner vejen ud af lakunen. Inde i lagunen stortrives de flydende alger og danner med deres hængende tæpper en kontrast til Silfra.

Samme eftermiddag stopper vi ved en fjerntliggende kilde midt ude i intet. David tester vores tålmodighed med et smørret grin. Vi vader ud i kilden der ikke er dybere end to meter kun iklædt tørdragt, maske, snorkel og finner. På bunden af kilden kan vi se en ekstraordinært fænomen. Geotermisk energi vælder op og skaber boblende søer og kanaler af mudder, hvor farvede mineraler og skaller bliver jongleret i vandsøjlen. Det er en fantastisk skue!

Det er den samme energi, vi har været vidne til på land, hvor den tager form som gejsere, der sprøjter kogende vand mange meter op i luften. Varme gasser sendes ud i atmosfæren og gule svovldampe fylder luften med den karakteristiske lugt af rådne æg. Islands befolkning bruger fænomenet til at opvarme deres huse og kilometervis af rørledninger med varmt vand løber på kryds og tværs af landet.

Selv om vores rejse rundt på øen først og fremmest er fokuseret omkring dykning, kan man roligt sige, at den landbaserede del er lige så intens og varieret. Vi besøger talrige vandfald, dampende lavasletter, gletsjere og kratersøer. David forkæler os med en klassisk Islands tradition – et bad i en termisk kilde. Via en lille stige klatrer vi ned i en meget smal sprække, indtil vi når frem til det intenst blå vand, hvor de overhængende klipper forlener stedet med en speciel atmosfære. Vandet har en temperatur på næsten 40 grader, så det varer ikke længe, inden vi slapper af på dette magiske sted.

Det 70-80 grader varme og mineralrige vand, der vælder op fra undergrunden, danner unikke livsbetingelser omkring de hydrotermiske skorstene i Eyjafjörður ved Akureyri.

Den 127 lange engelske tanker *El Grillo* blev sænket af tyskerne i 1944. I dag ligger hun på 45 meter i Seyðisfjörður på det østlige Island.

Hvide rygere

I fuld fart bevæger vores RIB sig over Eyjafjörður, fjorden tæt på Akureyri, det nordlige Islands hovedstad. De omkringliggende vulkanske bjerge stikker deres toppe op i grå skyer, der ligger lavt på himmelen. Midt ude i fjorden markerer en bøjede positionen på Strýtan – en hydrotermisk skorsten, der stiger op fra dybet på 70 meter og strækker sig til 15 meter under overfladen. Vi er kommet hertil for at dykke på verdens lavestliggende hydrothermal vent, eller *smoker*. Dette geologiske fænomen findes ellers kun på store havdybder, ofte flere kilometer nede!

Vi er eksalterede, da vi kommer ned til den enorme og hvide formation. Vores guide Erlendur Bogason opdagede stedet i 1997, og han forsømmer sjældent en chance for at dykke her. Da skorstenen blev opdaget, kunne forskerne først ikke tro deres egne øjne. Omkring skorstenene fandt man helt isolerede økosystemer, der ikke var afhængige af sollyset. Mikrober og de andre encellede organismer, der lever i dette totale mørke, udnytter mineraler fra de hydrotermiske skorstene til energi – de er kemotrofe organismer i modsætning til de autotrofe, som udnytter energi fra sollyset. Nogle forskere interesserer sig særligt for fænomenet og mener, at det rummer spor til gåden om livets oprindelse.

Strýtan er en såkaldt *white smoker*. Den udsender nemlig det hvide lermineral *smectit*, der udskilles via de væsker, der vælder ud af skorstenen. Væsken presses igennem jordens skorpe under høje temperaturer og stort tryk. Den er mættet med masser af mineraler, der koagulerer, når de rammer det kolde havvand. Derved aflejres mineralerne og danner skorstenen. Det 80 grader varme vand, der strømmer ud af toppen af skorstenen danner tydelige termokliner i det kolde vand og du skal passe på, at du ikke brænder fingrene, hvis du tager handskerne af. Det er et ret fantastisk fænomen.

Skorstenene er ikke alene om at gøre dette til et spektakulært og unikt dykkested

Store stimer af sej og torsk cirkler omkring, enorme havkatte stikker hovedet frem fra deres huller og alle klipper er dækket med sønemoner og svampe. Det er sådan alle oceaner skulle se ud – det er som en park fuld af liv.

Under vores sidste dyk åbner Elendur en termokande under vandet og fylder den med varmt vand fra skorstenen. Tilbage på båden blander han pulverkakao i og serverer drikken, mens en pukkelhval dukker op og kommer i overfladen en armlængde fra os. Dette er Island i en nøddeskal.

FAKTA

GEOGRAFI Island ligger i Nordatlanten, lige syd for polarcirklen. Island er en del af Europa i geografisk forstand, men geologisk set dækker øen to kontinenter, idet den danner toppen af den midtatlantiske ryg, som adskiller den europæiske og den amerikanske kontinentalplade. Island er den ottende største ø i verden og Europas næststørste efter Storbritannien. Der lever ca. 300.000 mennesker på den 103.000 km² store ø, heraf bor ca. 100.000 i hovedstaden Reykjavik.

KLIMA De varme havstrømme i Nordatlanten sikrer en højere gennemsnitstemperatur end andre steder på samme breddegrad. Det giver milde og blæsende vintre samt kølige og fugtige somre. På trods af nærheden til polaregnene, er kysten isfri om vinteren. Klimatet svinger lidt forskellige steder i landet. Sydkysten er generelt varmere end nordkysten og højlandet er koldest.

DYKNING Al dykning i Island foregår i tørdragt. Dive.is har udlejningsdragter i forskellige størrelser, men det anbefales at medbringe sin egen, samt at have en vis rutine i koldt vandsdykning. Dykningen i havet er vejrafhængig og det Islandske klima er kendt for sin uforudsigelighed, så en vis portion tålmodighed og fleksibilitet er nødvendig. Silfra er til gengæld vejruafhængig, selvom oplevelsen i den klare sigt er bedst, når solen skinner. Sigten i havet er (som herhjemme) generelt bedst om vinteren, men i perioder med stille vejr, kan man også være heldig at opleve god sigt om sommeren.

Vi dykkede med Dive.is – se www.dive.is